

Velkuan Sanomat

Julkaisija Pro Sinervo ry prosinervo@gmail.com [facebook.com/sinervotalo](https://www.facebook.com/sinervotalo)

Velkuan ja Livonsaaren alueella Naantalissa ilmestyvä paikallinen tiedotuslehti
Nro 1/2016 15.1.2016

Sinervo kehittyy saaristotaloksi

Velkuan ja Livonsaaren alueen saaristolaiskulttuuria ja -perinnettä tuetaan seuraavan kahden vuoden ajan *Velkuan saaristotalo Sinervo* -nimisellä hankkeella.

Leader-ryhmä Varsin Hyvän hallitus on 18. joulukuuta 2015 päättänyt rahoittaa Pro Sinervo ry:n Velkuan saaristotalo Sinervo -hanketta 80 prosentin tukiosuudella.

Pro Sinervo ry:ssä on ollut avoimena määräaikainen hankevetäjän toimi Saaristotalo-hankkeessa kahdeksi vuodeksi 11. tammikuuta 2016 mennessä.

Toimi täytetään sillä ehdolla, että ely-keskus vahvistaa rahoituspäättöksen.

Tämän lehden painoon mennessä

Velkuan saaristotalo Sinervo -hanke edistää saaristolaiskulttuurin säilymistä.

sä Pro Sinervo ry oli saanut tehtävään 11 työpaikkahakemusta. Pro Sinervon hallitus valitsee hanke-

vetäjän 11. tammikuuta 2016 kello 15 mennessä hakemuksensa jättäneiden hakijoiden joukosta.

Sinervolla tapahtuu

Sunnuntaina 31.1. kello 13–15 Pop Up -ravintola silakat ja muusi! Pop Up -ravintola koko kevään ajan kerran kuukaudessa – tervetuloa lähikalasta valmistetulle sunnuntailounaalle!

Hiihtolomaviikolla eli viikolla 8 Sinervolla rakennetaan linnunpönttöjä koivikon asuttamiseksi – seuraa ilmoittelua Facebookissa tai kysy tarkemmin Tuulikilta, p. 040 9645 202.

Keskiviikkona 17.2. kello 16–18 Terveydenhoitaja Annu Laavainen tekee Sinervolla kehonkoostumusmittauksia. Hinta 5 euroa, tuotto Pro Sinervolle. Annu suunnittelee myös ensiapuprojektin aloittamista Velkua-Livonsaarella: seuraa Pro Sinervon Facebook-sivua!

Pro Sinervo ry:n vuosikokous pidetään maaliskuun alussa. Kokouskutsu helmikuun Velkuan Sanomissa.

Maanantaisin kello 15.30 lasten ja nuorten musiikkikerho. Ohjaaja Teemu Mastovaara.

Keskiviikkoisin kello 9.30 Muskari. Vetäjänä Tanja Haapakoski.

Keskiviikkoisin kello 10–11.30 Terhokerho.

Keskiviikkoisin kello 13 ikäihmisten kuntokerho. Vetäjänä fysioterapeutti Topi Valtonen. Kuntokerhoa on jäljellä kaksi kertaa eli 20.1. ja 27.1.

Keskiviikkoisin kello 13.30–17. 4H-kerho. Vetäjinä Naantalien 4H-yhdistyksen järjestöyöntekijät.

Torstaisin 21.1. alkaen partio jatkuu. 17–18.15 meripartioryhmä Merikotkat (seikkailijat ja tarpojat) ja kello 18–19.15 meripartioryhmä Kissakalat (sudenpennut). Poikkeavista päivämääristä on tulossa tiedote partiolaisten vanhemmille. Lisätietoja: Sannamari Meronen, p. 050 5177 855.

Sunnuntaisin kello 18.30–19.25 lihaskuntojumppaa itse valitsemillasi painoilla. Ohjaajana Mari-Milla Aura.

Kaikesta toiminnasta voi tiedustella lisää Tuulikilta, p. 040 9645 202.

Pro Sinervo ry:n tilinumero kaikille maksuille ja lahjoituksille on FI72 5229 0920 0193 24.

Kansalais- sodan ja viime sotien maininkeja

Isoisäni kertoi, että kun tieto Venäjän vallankumouksesta vuonna 1917 tuli, kirkossa seinällä pidetyt keisari-parin muotokuvat vietiin kirkon ulkolle ja paiskattiin sen kaukaisimpaan nurkkaan.

Lienevätkö vieläkin siellä?

Isoisäni ja naapurin isäntä Herralan Kustaa olivat vuoden 1918 tapahtumien aikana piilossa Kurhan metsässä, kun punakaartilaiset pitivät hallussaan Velkuua. Punaisten esikunta oli Teersalossa.

Heidän tullessaan kerran Riihimäkeen ruokatarvikkeita hakemaan isoäitini Aleksandra oli sanonut pelkäävänsä kiväärejä ja pyytänyt miehiä pinoamaan ne tuvan penkin alle.

Näin he olivat tehneetkin. Isäni Niilo Pihlanto (1901–1975) oli silloin piilossa tuvan lattian alla.

Lieneekö isäni kokemus vaikuttanut siihen, että hän toimi sittemmin Velkuan suojeluskunnassa muun muassa paikallispäällikkönä?

Peltitynnyri

ilmoitti vaarasta

Kiimlahden kedolla on metsäsaareke, jossa oli suuren kiven edessä suojeluskuntalaisten ampumarjoitusten maalitaulu. Olen pitänyt mielessäni isoisän neuvon, että siellä kasvavia puita ei pidä niiden suuren lyijypitoisuuden vuoksi toimittaa sahalle.

Viime sotien aikana palvalaiset toimivat ilmavalvontatehtävissä. Papinvuorella oli valvontapaikka, josta ilmoitettiin puhelimitse Turkuun lännestä saapuvista vihollisen pommikoneista. Kyläläisille viestitettiin vaarasta peltitynnyriä hakkaamalla – jos ehdittiin.

Valvontapaikalla oli lautakoppi, jos-

Näkymä Papinvuorelta.

sa ilmavalvojen puhelinta ja muita varusteita pidettiin. Sodan aikana se oli naamioitu havuilla.

Näin kopin paikoillaan vielä joskus 1970-luvulla. Myöhemmin se oli vieritetty alas kalliolta.

Kerran vihollisen kone pyyhkäisi Papinvuoren yli niin matalalla, että vuorella päivystävän isoisäni oli pikaisesti maastouduttava lähimpään kallionkoloon. Kysyimme, olisiko ollut mahdollista osua koneeseen kiväärillä. Siihen Pappa vastasi kauhistuneena, että ei olisi tullut kysymykseenkään, sillä hän pelkäsi koneiden tulevan kostoksi pommittamaan kylän talot maan tasalle.

Idän taivas punoitti kolkosti kun Turku paloi pommituksen jäljiltä. Aina hälytyksen tultua taloista rynnättiin metsän suojiin. Sinne Aune-täti kuljetti monesti Velkuan Osuuskassan tilikirjat ison kuusen alle.

Olinhan siellä joskus minäkin.

Arvokasta ainetta

Tämä oli taloudellisesti niukkaa aikaa. Äitini muisteli, miten Aune-tätini oli valmistanut paistinperunoita ja todennut: ”Nämä täytyy syödä kaik – niis on ainetta!”

”Aine” oli arvokasta voita.

Tarkkuus ja nuukuus hallitsivat talonpitoa myöhemminkin.

Sotien aikana länsiaukolla oli laivoja ankkurissa ja venäläiset yrittivät pommittaa niitä huonolla menestyksellä. Pikkupoikina Pienenniemen rantoja kolutessamme veljeni Matti ja minä näimme kallioissa lentopommien jälkiä, ja pehmeämmässä maastossa

olimme erottavinamme sirpaleiden tekemiä uurteita.

Riihimäen viljamakasiinin alla oli pitkään pienen lentopommin pyrstö, mutta se on sittemmin hävinnyt.

Saaristo on inspiroinut kynäilijöitä

Lopuksi rauhanomaisiin tunnelmiin, kirjallisuuden pariin. Lähikunta Kustavi on onnistunut luomaan suuren poikansa Volter Kilven maineen ja teosten ympärille näyttävän kulttuuri-tapahtuman.

Kilven saaristolaiseepos *Alastalon salissa* on kiinnostavaa kesälukemista kenelle tahansa saaristossamme asuvalle tai lomailevalle. Isäni luki sitä kesäisin ja kertoi mm. yli viisikymmentä sivua käsittävästä jaksosta, jossa ei tapahtunut mitään muuta näkyvää kuin Härkäniemen kapteenin suorittama piipun valinta Alastalon isännän piippuhyllyn edessä.

Havaitsin itse myöhemmin, että tämä ei kuitenkaan merkitse kerronnan pitkäveteyttä, sillä Härkäniemen tajunnanvirta askartelee piipun valinnan aikana mitä mielenkiintoisimpien ja riemastuttavienkin muistojen parissa.

Olen antanut Alastalon salissa syntymäpäivälahjaksi parille palvalaiselle naapurilleni. Lupasin pitää heille kirjan sisällöstä tentin varmistaakseni sen lukemisen, mutta tilaisuus on vielä järjestämättä.

Kirjassa kuvattava saaristolaiselämä oli varmasti hyvin samanlaista kuin velkualaisten elämä 1800-luvun puolenvälin paikkeilla. Vilahtaapa teoksessa velkualaisia kiinnostava Teer-

Velkuasta ja vähän Hakkenpäästäkin – Pekka Pihlanto

salon Fiinakin. Lieneekö sama Isolan Fiina, josta Velkuassa sanottiin: ”Kuu-tit piukkaan, sanos Isolan Fiina kun myötätuules seilas.”

Samoin teoksen erään henkilön – Petter Pihlmanin – nimi viittaa Velkuaan. Tämä isäntämies on luonteeltaan sen verran harmittavainen, kuten vanhat velkualaiset sanoisivat, että toivottavasti kukaan esiisistäni ei ollut tämän hahmon esikuvana.

Kirjallisuutta

Velkuasta

Vaikka Velkua ei ole tuottanutkaan Volter Kilven kaltaista kirjailijaa, on se innoittanut joitakin kirjoittajia. Velkuassa toimi pappina 1800-luvun lopulla David Sirenus. Hänen poikansa, itsekin papiksi lukenut Suomen settlementiliikkeen perustaja Sigfrid Sirenus, kuvaa teoksessaan *Ihmisiä, joilta sain* valloittavalla tavalla velkualaisia ja heidän puheenparsiaan.

Lauri Valtonen, Hongan Lauri, julkaisi riemastuttavan velkualaisia muistelevan kirjan *Velkuan Laurin tarinoita*. Kirjassa seikkailevat muun muassa Savilahden Väinö, torppari Feetu, Munskarin Kustaa, Niitunperän Vihtori, Mäntyluodon Maija, Taatin Nestori ja Mikkolan Uno.

Uunon muistavatkin vielä monet. Hänen lisäksi tunsin tästä joukosta ainakin Savilahden Väinön.

Pekka Pursimo – sukujuuriltaan Pihlman – esitti aikoinaan monissa tilaisuuksissa runojaan. Internetistä löytyy hänen kirjoittamansa teos: *Matkan varrelta: runoja ja niitä näitä* (ilmestyi vuonna 2002). Tutustuin kirjaan saatuaani sen joululahjaksi Aunetädiltäni.

On myös syytä muistaa edellä mainittu Seppotapio Wilenin suurella harrastuksella kirjoittama *Velkuan historiikki*, jonka lyhennetty versio ilmestyi Velkuan kuntakirjassa vuonna 1977 (toinen painos 1994).

Lähikuntien historiasta on kirjoitettu myös teos *Luotosen suvun vaiheita*. Kustavin, Tuomaraisten, Korkialuodon ja Villuodon kautta maailmalle (Raimo Lehtonen, Kai Salonen, Pasi Janhunen, Kai Luotonen, Jukka Punkka & Päivi Salminen. Newprint oy Raisio 2015).

Teoksen kuvaaman Luotosen suvun edustaja Alvar Luotonen oli puutarhalalla, ja hän asui viimeiset vuotensa Palvan Heikiniemessä. Velkuan kirk-

komaalla on Alvarin erään sukulaisen hautakivi, jossa on merkintä: ”Villuodon ensimmäinen asukas”.

Itseäni Alvarissa kiinnostaa ensinnäkin se, että hän oli Aune-tätini ikätoveri (vuoden 1911 lapsia molemmat) ja koulukaveri. Teoksessa kerrotaan myös Villuodossa sijaitsevasta Salmelan torpasta, jossa isoisäni ja isoäitini sekä heidän lapsensa – isäni Niilo, Vieno-setä ja Aune-täti – asuivat vuoteen 1911 asti, jolloin he muuttivat Palvan Riihimäkeen.

Luotosen suku osti silloin torpan, ja se on Kai Luotosen kertoman mukaan sukuun kuuluvan halussa edelleen.

Kevyemmän tason esimerkki Velkuakirjoista on Kalle Isokallion humoristinen teos *Vapaa Velkua*. Tämä veijariromaani ei ole mielestäni suurta kirjallisuutta. Se ei valota Velkuan historiaa, eikä edes nykypäivää. Isokallio jopa tekee Velkuan kirkosta kirkon.

Kuitenkin teos on kaikessa fiktiivisyydessäänkin tietynlainen kunnianosoitus velkualaisten ja erityisesti Velkuan Marttojen yritteliäisyydelle.

Tosin Velkuan miehet kuvataan siinä hiukan viinaan meneviksi.

Punssejakin

tehtiin

Kyllähän saariston ankarissa luonnolosuhteissa on troppi tunnettu ja punsseja varmaankin tehty kohtuullisessa määrin kotipolton aikoina, pirtuaikoina ja ehkä vielä myöhemminkin.

Vuoteen 1866 asti viinaa ilmeisesti poltettiin ainakin isommissa taloissa.

Isoäitini muisti vanhan arkkiveisun sanat: ”Vuonna kuuskymmentkuus, tuli Suomeen laki uus, viinaa kiellettiin polttamasta ja juomapäiviä viettämästä”.

Isoisäni kertoman mukaan savusaunamme edessä muutaman kymmenen metrin päässä ovesta polulla oleva laakea kivi oli aikoinaan ”viinaprännin” kynnyskivi.

Muistuu tästä aihepiiristä mieleeni, että isoisäni muistotilaisuudessa Riihimäen salissa pappi valitsi puheensa aiheeksi raittiuden. Isäni serkku Olavi Lindberg paheksui aihevalintaa ”kun talossa ei edes viinaa tunnettu”. Isovanhempieni asenne alkoholiin olikin ehdottoman torjuva.

Kieltolain aikana parikin pirtureittä kulki Velkuan kautta En tiedä, mikä oli tilanne Velkuassa, mutta eräs rytmättyläinen totesi, että sen jälkeen kun kieltolaki kumottiin, kalastus ei saaristossa enää kannattanut.

”Lähden Hakkenpähän”

Velkua ei liene koskaan ollut aivan täydellinen paratiisi, mutta silti hyvä asuinpaikka. Kerrotaan, että Tuomolan isännällä Vallisen Kallella oli tapana uhata asioiden kääntyessä eitoivottuun suuntaan: ”Jätän koko paskan ja lähden Hakkenpähän”. Velkuan vetovoima kuitenkin voitti ja hän jäi Velkuaan.

Kirjoituksen alkuperäinen versio on julkaistu Velkuan kuntatiedotteissa vuonna 1999.

Pappa näyttää pojille miten pälkkiaitaa tehdään.

Uuden sukupolven puheenjohtaja Marttoille

Marttojen kuopus valittiin viime vuoden lopulla puheenjohtajaksi, jotta paikallisjärjestö saisi uutta puhtia toimintaansa.

Velkuan Marttojen vuosikokousta viime viikolla johti ensimmäistä kertaa porukan kuopus **Mari-Milla Aura**.

– Meillä on tarve uudistua ja saada uusia, kaikenikäisiä jäseniä mukaan toimintaan. Toivottavasti nuori puheenjohtaja auttaa asiaa, varapuheenjohtajaksi siirtynyt **Kirsi Martikainen** sanoi.

– Itsenäisyyspäivän juhla, myyjäiset ja silakkatapahtuman kahvitus säilyvät ennallaan. Lisäksi teemme entistä aktiivisemmin yhteistyötä muiden järjestöjen kanssa ja järjestämme aivan uudenlaistakin toimintaa houkuttelemaan uusia jäseniä, Mari-Milla Aura visioi.

Marttojen puheenjohtajana Ma-

Marttojen varapuheenjohtaja Kirsti Martikainen (vas.) ja puheenjohtaja Mari-Milla Aura toivovat Marttoihin uusia, kaikenikäisiä jäseniä.

ri-Milla Aura jatkaa suvun perinteitä: hänen mumminsa Kyllikki Lehtimaa on yksi Velkuan Marttojen perustaja-

jäsenistä ja äiti Anne-Maj Lehtimaa on aikoinaan toiminut paikallisjärjestön puheenjohtajana.

Saaristomarssille

Tulevan viikon aikana eli lauantaista 16.1. sunnuntaihin 24.1. Velkualla, Livonsaareessa, Merimaskussa ja Rymättylässä ulkoillaan perinteisen saaristo-

marssin merkeissä.

Saaristomarssiin lasketaan juosten, kävellen ja hiihtäen liikutut kilometrit. Matkat merkitään ylös saaristomarssivihkoihin Velkualla Kummelin edessä sijaitsevaan postilaatikkoon ja Livon-

saarella kaupalla. Kilometrit voi lähettää myös sähköpostilla 25.1. mennessä: maija.puolakanaho@naantali.fi

Liikutut kilometrit lasketaan yhteen ja jaetaan kylän asukasluvulla. Osallistujien kesken arvotaan pieniä palkintoja.

Naantalín seurakunta

Sunnuntaina 24.1. kello 16.30.

messu Velkuan kirkossa

Keskiviikkona 27.1. kello 17.

ehtoollishartaus Kummelissa

Ystäväpiiri kokoontuu Kummelissa seuraavan

kerran 10.2. kello 12.30.

Ilmoita Velkuan Sanomissa:

Pikkuilmoitus 20 €, 1/4-sivu 40€,

1/2 sivua 60 €, 1 sivu 120 €.

Kysy lisää: Kirsti Martikainen,
p. 050 370 4655

tai prosinervo@gmail.com

Velkuan Sanomat on Velkuan ja Livonsaaren alueella joka kotiin jaettava paikallislehti, jota julkaisee Pro Sinervo ry. Ilmoitukset, jutut ja muu materiaali: prosinervo@gmail.com tai Pro Sinervo, Sauniementie 8 as 1, 21195 Velkua

Helmikuun Velkuan Sanomat ilmestyy 12.2 ja sen ai-neistopäivä on torstaina 4.2.

Lehden taitto: Viestintäosasto Susanna Viljanen

Lääkäri Kummelissa

Tammikuun lääkäripäivä Kummelissa on torstaina 21.1. Varaa aika terveydenhoitaja Annu Laavaiselta, p. 040 9000 864 tai 040 848 1008.

Ranta
KLUBI

Rantapuoti ja Rantaklubi
avataan jälleen tiistaina 2. helmikuuta!
Rantapuoti on helmikuussa avoinna

ti-la klo 10–17

Rantaklubi avoinna

ti-to klo 10–17

pe-la klo 10–18

Sunnuntaisin ja maanantaisin Rantapuoti ja Rantaklubi on suljettu.

p. 02 2525 927, facebook.com/rantaklubi